

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

CCCX. Fortis bis adulterii damnatus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

rogo: & rogo per illam clementiam tuam: rogo jam tanquam maritus: & intelligo, tota mihi vita hoc agendum, ut satisfaciam.

CCCX.

Fortis bis adulterii damnatus.

BIS ADULTERII NOTATUS IGNOMINIOSUS SIT. Notatus adulterii, fortiter fecit, petit præmii nomine, ut iterum accusaretur. Impetravit, accusatus est iterum, & damnatus. Dicitur ignominiosus. C. D.

DECLAMATIO.

QUANTA gratia prematur in foro, quam impudenti calumnia inimicorum suorum vexetur & hoc ipsum iudicium argumento est: videlicet, contemnunt hominem militem, nihil minus quam litibus idoneum. Sed formulæ inimicitiae tum valere possunt, cum de aliquo facto mentiri licet, cum testes subornare. Cæterum in his, quæ ad intellectum iudicium pertinent, gratia sine vitio cognoscentium nihil est. Nemo igitur nostrum negat, ita in lege scriptum esse: Qui bis adulterii damnatus est, ignominiosus sit. Ne id quidem negabitur. Bis in iudicium hunc descendisse: bis contra hunc latam esse sententiam. Sed si manifestum fuerit, legem non ideo esse conscriptam, ut hoc genus damnationis ignominiam faciat, si ne incogitationem quidem cuiusquam cadere omnino potuit, aliquem ex eadem causa bis potuisse damnari, profecto manifestum est, non in aliud scriptas esse leges, in aliud valere. Quæro igitur ex ipsis adversariis: Cur bis damnatum adulterii, ignominiosum esse voluerint? Ut opinor, Iudices, quoniam una damnatio habebat aliam & suam pœnam: geminatio criminis afferebat ignominiam, neque immerito.

1 *Formula inimicitiae.*] Sic Demosthenes, *δὴν φθόνῳ καὶ ὑπερφῶν καὶ ἐκ περσείας κἀτηγερῶν.* Erodius.

2 *Ad intellectum iudicium.*] A Pithœo

vox *iudicium* addita est: Thaddæus & Erodius ignorant. Num voluit, *iudicium?* Gronovius.

rito. Semel enim errare sane tolerabile sit; in eadem vero incidere, ne damnatione quidem ¹compesci ultra omnia videbatur. ²Nihil enim verba faciunt: sed ³voluntas legis diversa atque contraria est. Est autem diversa, ut apparet. Atque ego, si descendere ad hoc genus actionum vellem, ad quod me pars diversa deducit, possem contendere vim duorum judiciorum in his non esse. Quare? quoniam lex viri fortis intervenit: & præmium eam vim habuit, ut iudicium prius tolleretur. Itaque etiam ⁴si prius damnatus, & propter hoc, bis ignominia notatus, fortiter fecisset, & præmii nomine restitutionem quæsisset, nihil, ne duo quidem vera crimina valuissent. Ergo eo tempore, quo optavit ut accusaretur iterum, hoc ⁵optavit, ut esset pro damnato. Si ergo prius iudicium ⁶hoc illi præstitit, & merito præstitit, in summa quidem secundo iudicio quæsitum est, an hic adulter esset, quare accusatus esset: quoniam ⁷tanquam de innocente, & de dubio arbitrabatur, ac si prius iudicium non esset, altero damnari nihil attinuit. Erat enim damnatus, vel elige quod voles accusator: utique alterum

1 *Compesci ultra omnia videbatur.*] Sic & Thaddæus. Ærodius: *compesci ultra posse crimina videbantur.* Asyndeton & neglecta distinctio impediunt doctissimum virum. In eadem vero incidere, (hic intellige, quasi interpositum esset *et* & *ne damnatione quidem compesci*, intellige, hoc vero) *ultra omnia videbatur.* Hæc extrema linea putabatur infanz. Idem.

2 *Nihil enim verba faciunt, sed.*] Pro enim in Thaddæo & Ærodiō video ergo: idque magis convenit, modo & restitutionas: *Nihil ergo verba faciunt, si voluntas legis diversa atque contraria est.* Idem.

3 *Voluntas legis diversa atque contraria est.*] Non enim hic fortis bis accusatus est, quod bis deliquerit: sed quia loco præmii postulavit, prius illud iudicium repeti ac recognosci, ut an jure vel injuria damnatus sit, altero iudicio appare-

ret. Igitur hæc duo iudicia, unius loco esse: ideoque non legis verba, sed mentem amplecti oportere. Ærodius.

4 *Si prius damnatus, & propter hoc bis ignominia.*] Alii apud Ærodiū præter. Sed transponendæ voces: *Itaque etiam si prius bis damnatus, & propter hoc ignominia notatus, fortiter fecisset.* Gronovius.

5 *Optavit, ut esset pro damnato.*] Conjeceram: pro non damnato. In eandem sententiam Ærodiō placuisse video: ne esset pro damnato. Idem.

6 *Hoc illi præstitit, & merito præstitit, in summa quidem.*] Thaddæus nescit prius præstitit. Ærodius: illi vel merito præstitit in summaque idem. Scribendum censeo: *Si ergo prius iudicium hoc illius meritum rescidit, & in summa idem secundo iudicio quæsitum est.* Idem.

7 *Tanquam de innocente & de dubio arbitrabatur.*] Forte, ambigebatur. Idem.

alterum ex duobus. Nam ¹si valuit: illud fuisse sententiam: alterum est pro sententia. Prius utique illud sic colligite, non est impunitus is, qui semel adulterii damnatus habet suam pœnam: ponamus hanc esse pecuniam, num igitur exigis alteram quæ priore iudicio aut debita, aut perfoluta erat? ²Atqui, si, tanquam singula iudicia publica, pœnas suas non habent, non possunt pro duobus numerari. Supererat fortasse, ut causam quoque adhuc viri fortis agere tentarem: ³sane dissimulemus partem. ⁴Quærat^{ur} sæpius esse damnatus: erant alioqui, quæ movere non possent. Damnatus est adulterii: sed postea fortiter pugnando ostenderit non eos esse mores suos, non suam vitam, ut in illo credibilia hæc crimina forent. Sed cum optare illi liceret restitutionem, illud optare maluit ut accusaretur, ut de vero quæri posset, hoc non sine bona conscientia fecit. Cur ergo damnatus est iterum? quia damnatus erat, non putaverunt illi, qui cognoscebant priorum iudicium rescindendam esse sententiam, ita homo qui post præmium accusabatur, sic auditus est, tanquam nondum fortiter fecisset.

¹ Si valuit illud fuisse sententiam.] Hoc vult, arbitror: Si prius iudicium æque iustum sit, & pro iusta sententia haberi debeat: posterius non aliud quoddam iudicium est à priore separatum, sed idem cum eo quod confirmat: ut causam eandem, quia apud inferiorem, mox appellatione interposita, quia apud superiorem iudicem mota est, certe nemo dixerit variam & multiplicem esse. Sin prius iudicium non fuit, unicum erit ergo iudicium hoc alterum, non duplex. Quare hic vir fortis nullo modo ignominiosus esse poterit *Ærodius*.

² Atqui si tanquam singula iudicia.] Ut ut sint hæc omnia corruptissima & obscura, sensus est: Hæc duo utcumque sint iudicia, tamen unius loco sunt: & eo apparet, quod singula alia quæque iudicia publica, suam pœnam habent. hic duo iudicia esse oportet, bisque aliquem

damnatum esse, antequam ignominiam subeat. unius ergo iudicii vim habent. Quod facilius (inquit) colligi poterit, si adulterum pecunia non infamia multari posuerimus. Sic etiam hic locus restitui potest, *Atqui si, tanquam singula iudicia publica pœnas suas habent, hæc duo non habent, non possunt, & c. v. posse.* Idem.

³ Sane dissimulemus hanc partem.] Sic fortasse emendari potest hic locus, *Sane dissimulemus hanc partem. Queritur an sæpius est damnari, esse damnatum iterum. nam alio quoque argumento moveri non possunt. Vel, hanc partem qua queritur an sæpius sit damnatus, qui est damnatus iterum.* Idem.

⁴ Quærat^{ur} sæpius in se damnatus.] Sic & Thaddæus. *Ærodius, Queritur. Lege: Quare igitur sæpius est damnatus?* Gronovius.

fecisset. Vos ergo, qui duobus judiciis esse dicitis damnatum, explicate, ¹ quid aliud objectum sit altero, quæ differentia duorum judiciorum fuerit. Eadem adultera dicebatur, iidem testes producebantur, iisdem argumentis premebatur. ² Hac scilicet improbitate qua unius causæ vultis duo esse judicia, potestis & illo modo æstimare iudicium, quam inique ipsa pœna petatur à viro forte. Statuamus duos esse, adulterum, qui bis adulterium commiserit: adulterum, qui bis damnatus sit. De illo ea dico, Duo cubacula irruisti, duobus maritis injuriam fecisti, duas familias incerta stirpe confudisti. Huic tu quid objicis? indignatus es quod damnatus esses: sententiæ iudicum repugnasti: persuadere tibi ipse non potuisti esse te nocentem. Egregiam Hercules gratiam viris fortissimis reddimus: hic si magistratus esse voluisset, honores gessisset: si sacerdos esse, templis præfuisse: hoc egit præmio suo ut ignominiosus esset: detrahe illi, quod fortiter fecit; detrahe quod optavit; non est ignominia: Nondum atrocitas erat. Qualecunque crimen donari meritis, donari virtuti potest.

CCCXI.

Addictus manumissus.

ADDICTUS, DONEC PECUNIAM SOLVERIT, SERVIAT.
Qui habebat domi addictum, testamento omnes servos manumisit: petit addictus ut liber sit.

DECLAMATIO.

Intelligimus nihil nobis in hac causa verendum magis, quam communem quendam omnium, qui in libertatem afferunt, favorem: contra quem non id modo à nobis intelligimus esse dicendum, ut præcipue jus tueamur: sed illud

¹ Quid aliud objectum sit altero.] Sic & Thaddæus. & Rodius, adultero. Male. Altero, intelligo iudicio. Idem.
² Hac sciet improbitate.] & Rodius, improbitas est, & claudit periodum post rō iudicio. Lege. Ex hac scilicet improbitate, qua unius causæ volunt duo esse iudicia, potestis & illud modo æstimare, iudices, quam inique ipsa pœna petatur à viro forti. Idem.